

Božena Valdajeva

Adversative discourse connectives *however* and *instead* in academic texts

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, bakalářská práce, září 2016

Posudek oponenta

Bakalářská práce Boženy Valdajevy se zabývá větnými modifikátory *however* a *instead* jako prostředky textové návaznosti v anglických odborných textech. Práce si všímá několika aspektů spojených s použitím těchto konjunktů: pozicí, interpunkcí a společným výskytem s jinými prvky. Cílem práce je prozkoumat, zda je pozice skutečně volná a zda konkrétní pozice konjunktů ovlivňuje interpunkci ve větě.

V teoretické části autorka nejprve shrnuje klasifikaci adverbialíí na základě jejich začlenění do větné stavby podle Quirka a dalších autorů a vztahuje tuto klasifikaci ke zkoumaným výrazům. Dále se věnuje textové koherenci a kohezi obecně a konkrétněji pak kategorii spojovacích výrazů (conjunction). Zde by se hodilo kategorii spojovacích výrazů definovat, protože autorka, zdá se, chápe kategorii jako kategorii spojek, avšak v odkazované literatuře se jedná o kategorii širší: „For the purpose of the present thesis, the conjunctions, as a way of grammatical cohesion, are of greatest importance as they are directly linked to conjuncts.“ (str. 6). Teoretická kapitola se dále zabývá společným výskytem konjunktů a dalších výrazů, konkrétně koordinačních spojek. Tabulka 1 převzatá od Quirka je špatně interpretována jako seznam možných kombinací spojek a konjunktů (v poznámce 4 si i autorka sama všímá, že v tabulce nejsou kombinace *but instead, or instead* a *and/but instead*). Quirk ve skutečnosti uvádí v tabulce konjunktů, jejichž výskyt s koordinátory je limitován na ty koordinátory, které jsou uvedeny v tabulce, nejedná se tedy o seznam všech možných kombinací. V kapitole 2.2.1.1. autorka uvádí: „Even though the co-occurrence of *however* and *but* is indisputably common...“ (str. 8). Kde autorka tento fakt čerpala? Quirk naopak uvádí, že jejich společný výskyt je některými mluvčími odmítán, dokonce i když jsou v textu odděleny dalšími slovy. V samotné analýze, která je součástí bakalářské práce, se společný výskyt těchto dvou výrazů také nevyskytuje. V textu teoretické části se občas stává, že autorčina reformulace nějaké myšlenky z literatury změní její vyznění. Autorka například uvádí (str. 9): „CGEL (1985:642) state that conjuncts may co-occur regardless of its [sic!] class without causing tautology, contradiction or the clause being ungrammatical.“ V odkazovaném zdroji se píše: „What is more, conjuncts of different classes can cooccur without necessarily being tautologous, contradictory, or ungrammatical [...]“ (CGEL: 642). Teoretická část pokračuje pojednáním o pozici konjunktů a jejich sémantice, interpunkci a jejich stylistické charakteristice (na str. 15 se vyskytující graf 1 je poněkud nepřesně interpretován).

V části zabývající se metodologií si autorka mimo jiné všímá 3 excerpovaných příkladů, které musela vyřadit, protože se nejednalo o konjunktů. Následně je proto nahradila dalšími excerpovanými příklady. Domnívám se, že elegantnější řešení by bylo tyto příklady vyřadit hned a do seznamu příkladů vůbec nezařazovat.

V empirické části autorka zjišťuje, že *however* se v souladu s očekáváním vyskytuje nejčastěji v počáteční pozici. *Instead* se však vyskytuje nejčastěji ve střední pozici, tedy někde mezi prvním a posledním obligatorním syntaktickým členem. Dále autorka exemplifikuje jednotlivé pozice výskytu. Na základě nulového výskytu výrazu *however* v koncové pozici autorka usuzuje, že „*however* seems not to occur in the position at all“ (str. 28), z takto malého vzorku však nelze tento rezolutní závěr učinit. Některé závěry analýzy jsou velmi povrchní a nevěšmají si faktorů, které hrají významnou roli.

Například na str. 28 autorka zmiňuje u příkladu 20, že věta s výrazem *instead* je vizuálně oddělená od následující věty, která obsahuje vyjádřený podmět, což považuje autorka za zajímavé. Ve skutečnosti se v příkladu 20 (v jehož citaci mimochodem chybí část textu, a proto je těžko pochopitelný) jedná o vedlejší větu, ve které jsou dvě skutečnosti propojeny výrazem *instead* a která je následována větou hlavní, což je právě důvod pro použití čárky. Vyjádřený podmět v hlavní větě tohoto podřadného souvětí je zde jedinou gramatickou možností, vynechat ho nelze.

Kapitola o interpunkci nemůže dle mého názoru poskytnout mnoho relevantních postřehů, protože autorka nerozlišuje jednotlivé funkce interpunkce (čárky oddělující spojovací výraz od zbytku věty, čárky oddělující dvě věty hlavní či větu hlavní od věty vedlejší apod.). Také si nevšímá, zda spojovací výraz napojuje dva výrazy, které mu předcházejí (při výskytu v konečné pozici), nebo spojuje předchozí skutečnost se skutečností, která výraz následuje. V kapitole zabývající se společným výskytem s jinými konjunktivy si autorka správně všímá, že výrazy *however* a *instead* se v některých větách vyskytují společně a doplňují se významově.

Z hlediska formálního se v práci vyskytuje poměrně velké množství nedostatků jazykových a dalších (např. „[this] approach let to attempts“ (str. 5, ř. 12 sh.), „There must be, *in addition*, be some reason“ (str. 10, ř. 4 sh.), na straně 12 autorka popisuje *IM* pozici: „the conjunct is to be found immediately following the operator“, avšak, jak uvádí grafické zpracování, míněno je spíše „immediately followed by the operator“, „Jan Firba’s“ (str. 13, ř. 10 zd.), „interference“ (str. 16, ř. 2 sh.) – správně „inference“, „regardless their semantic meaning nor position“ (str. 17, ř. 8 zd.), v seznamu literatury jsou formální nedostatky atd.

Doplňující otázky k obhajobě:

V kapitole 4.1.3.1 autorka klasifikuje 5 příkladů se slovesem *to be* jako příklady sponové predikace, a jeden příklad (příklad 26) jako příklad slovesa *to be* ve funkci pomocného slovesa. Jedná se opravdu o pomocné sloveso?

Kam správně zařadit výraz *by no means* v příkladu 30?

Reprezentují příklady konjunktivy ve větách 15-18 ze sémantického hlediska různé vztahy?

Autorka zpracovala pro teoretickou část dostatečné množství zdrojové literatury, avšak ne vždy zvládla zjištěné skutečnosti správně interpretovat. V empirické části se autorka věnuje zkoumaným výrazům z mnoha úhlů, avšak analýzy jsou místy poněkud povrchní a nevšímají si prvků pro analýzu nezbytných.

Závěr: Jak vyplývá z výše uvedeného, předložená práce Boženy Valdajevy kritéria kladená na bakalářské práce splňuje, avšak s výhradami. K obhajobě ji proto doporučuji a předběžně hodnotím známkou *dobře*.

V Kolíně, dne 4. 9. 2016

Mgr. Kateřina Vašků